

سندیکای صنعت برق ایران

Iran Electrical Industry Syndicate

راهکارهای تحقق شعار سال ۱۴۰۰

«تولید؛ پشتیبانی‌ها و مانع‌زدایی‌ها» در صنعت برق ایران

سندیکای صنعت برق ایران
Iran Electrical Industry Syndicate

شناسنامه گزارش:

عنوان گزارش: راهکارهای سندیکای صنعت برق ایران برای تحقق شعار سال ۱۴۰۰ «تولید؛ پشتیبانی‌ها و مانع‌زدایی‌ها» در صنعت برق ایران

تدوین: معاونت پژوهشی سندیکای صنعت برق ایران

مدیر مطالعه: علیرضا اسدی

همکاران: علی تیبانیان، زهرا ولی پور، مهناز علی آبادی

تاریخ انتشار: فروردین ۱۴۰۰

چکیده

صنعت برق ایران متشکل از سازندگان تجهیزات برقی، پیمانکاران و مشاوران با سهم یک درصدی از تولید ناخالص داخلی، اشتغال بیش از ۱۵۰ هزار نفری و رتبه یک صادرات خدمات فنی و مهندسی کشور، یکی از صنایع با ارزش افزوده بالا و مستعد برای سرمایه‌گذاری و توسعه صادرات محسوب می‌شود که بدلیل موانع پیش روی این صنعت، در سال‌های اخیر نتوانسته است به رشد متناسب با زیرساخت‌های موجود دست‌یابد. به همین منظور سندیکای صنعت برق ایران با بررسی چالش‌ها و موانع پیش رو فعالان اقتصادی این بخش اقتصادی، مهم‌ترین راهکارهای پشتیبانی و مانع‌زدایی از تولید در صنعت برق را در ۱۰ محور شناسایی و پیشنهاد نموده است: (۱) غربالگری، اولویت‌گذاری و تعیین تکلیف قراردادهای متوقف با ایجاد کارگروه ویژه و اصلاح تبصره ۸۰ قانون بودجه سال ۱۳۵۶ (۲) اصلاح شرایط عمومی و خصوصی قراردادهای خرید، پیمانکاری و مشاوره تحت عنوان قرارداد تیپ و الزام شرکت‌های تابعه وزارت نیرو به اجرا (۳) پشتیبانی از شرکت‌های پیمانکاری، و مشاوره مهندسی تحت عنوان بخش تولید صنعت احداث و ایجاد نهاد متولی در وزارت صنعت، معدن و تجارت جهت حمایت از این بخش (۴) مانع‌زدایی و تسهیل ورود به بازار محصولات دانش‌بنیان در زنجیره تامین صنعت برق (۵) تسهیل دسترسی و تامین مواد خام و اولیه صنایع پایین دستی فلزات رنگی از طریق مدیریت عرضه شرکت‌های دولتی و مانع‌زدایی از امور گمرکی و ترخیص مواد اولیه مورد نیاز واحدهای تولیدی (۶) حفظ قدرت نقدینگی و توان مالی واحدهای تولیدی از طریق الزام به گشایش اعتبار اسنادی ریالی کارفرمایان دولتی و پرداخت مطالبات بخش خصوصی (۷) افزایش ظرفیت مالی و سرمایه‌گذاری در صنعت برق از طریق تسهیل شرایط دریافت تسهیلات بانکی، تزریق منابع عمومی و هدایت بازار سرمایه به سمت پروژه‌های زیرساختی (۸) جبران اثرات مالی و زمانی ناشی از استمرار شیوع ویروس کرونا (۹) مانع‌زدایی از امور مالیاتی و تامین اجتماعی از طریق ایجاد کارگروه ویژه رسیدگی به موارد سوءرفتار سازمانهای دولتی و اصلاح مقررات و رویه‌های جاری (۱۰) پشتیبانی از توسعه صادرات و بازاریابی بین‌المللی از طریق توسعه ارائه خدمات مالی مورد نیاز صادرکنندگان و مانع‌زدایی از مقررات ارزی صادرات خدمات فنی و مهندسی.

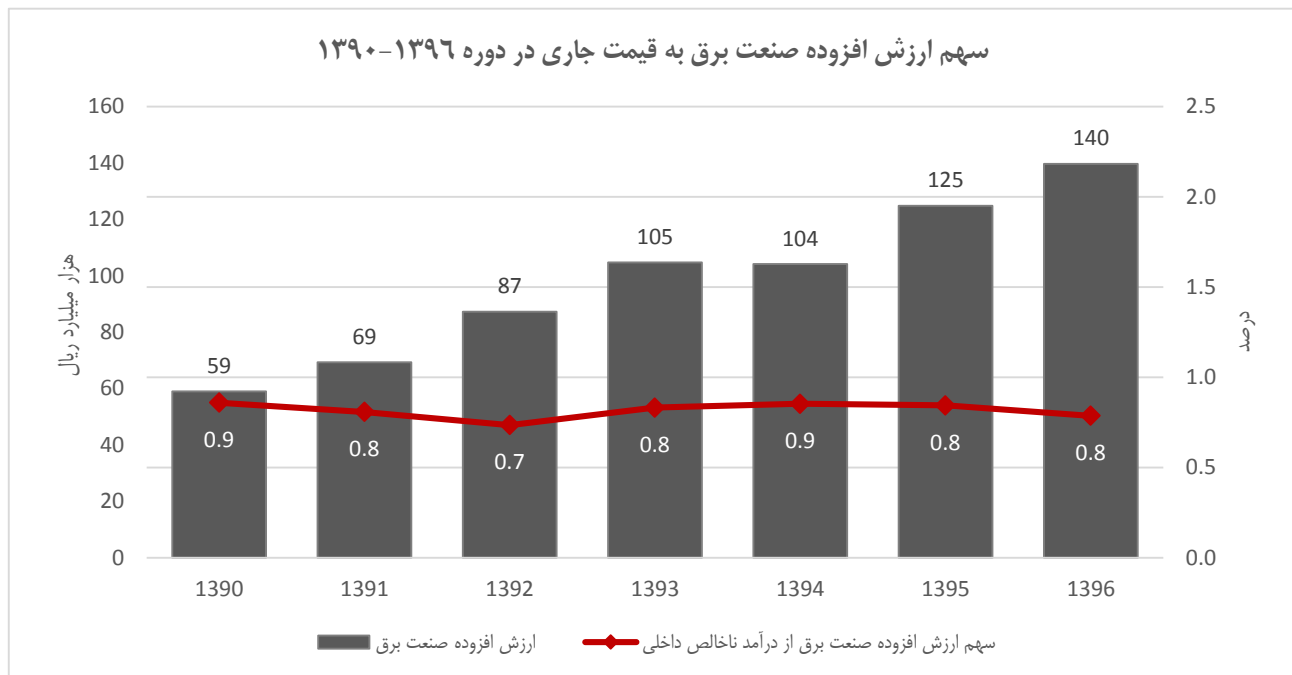
در ادامه این گزارش پس از مرور اجمالی وضع موجود، مهم‌ترین راهکارهای پشتیبانی و مانع‌زدایی از تولید در بخش صنعت برق در جهت تحقق شعار سال ۱۴۰۰ ارائه شده است.

الف) وضعیت موجود صنعت برق ایران ۱۴۰۰

در این بخش مروری بر وضع موجود صنعت برق از نظر اقتصادی، زیرساختی و تولید و مصرف شده است:

۱- وضعیت اقتصادی (تولید، اشتغال و صادرات) صنعت برق

بر اساس گزارش مرکز آمار ایران در سال ۱۳۹۶، ارزش افزوده بخش تولید تجهیزات برقی به قیمت جاری ۶۱۲ هزار میلیارد ریال و ارزش افزوده بخش تولید، انتقال و توزیع برق ۷۸۲ هزار میلیارد ریال بوده و روند ارزش افزوده هر دو بخش به‌طور کلی صعودی می‌باشد. نمودار شکل ۱ روند ارزش افزوده صنعت برق ایران (تولید تجهیزات برقی و تولید، انتقال و توزیع برق) را در مقایسه با تولید ناخالص داخلی کشور از سال ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۶ نشان می‌دهد. همانطور که در شکل دیده می‌شود روند ارزش افزوده صنعت برق به‌طور کلی صعودی بوده و در سال ۱۳۹۶ به حدود ۱۴۰ هزار میلیارد ریال رسیده است. همچنین سهم ارزش افزوده صنعت برق از کل درآمد ناخالص ملی نزدیک به یک درصد بوده است.

ماخذ: داده‌های مرکز آمار ایران

شکل ۱- روند ارزش افزوده صنعت برق نسبت به تولید ناخالص داخلی

بر اساس آخرین اطلاعات منتشر شده بالغ بر ۲۰۰۰ بنگاه اقتصادی در صنعت برق فعالیت دارند (جدول ۱) و در مجموع بیش از ۱۵۰ هزار نفر در بخش‌های مختلف صنعت برق اعم شرکت‌های دولتی (تولید، انتقال و توزیع برق)، شرکت‌های پیمانکاری و مشاوره و شرکت‌های سازنده تجهیزات و دانش‌بنیان فعالیت دارند. همچنین با توجه به داده‌های موجود، مجموع صادرات انرژی برق، خدمات فنی و مهندسی و تجهیزات برق در سال ۱۳۹۹ حدود ۱ میلیارد دلار برآورد می‌شود.

جدول ۱- وضعیت شرکت های فعال در صنعت برق در سال ۱۳۹۹

ردیف	زمینه فعالیت	تعداد
۱	شرکت های پیمانکاری تولید و انتقال (رتبه ۱ و ۲ و ۳) ^[۱]	۱۶۲
	شرکت های پیمانکاری توزیع ^[۲]	NA
۲	شرکت های مهندسی مشاور (رتبه ۱ و ۲ و ۳) ^[۳]	۸۸
۳	شرکت های مهندسی بازرگانی ^[۴]	۱۰۳
۴	شرکت های دانش بنیان (نوپا) ^[۵]	۳۶۳
۵	شرکت های دولتی (برق منطقه ای، توزیع نیروی برق، توانیر، مادر تخصصی) ^[۶]	۱۱۲
۶	شرکت های بخش خصوصی تولید برق ^[۷]	۵۰
۷	شرکت های تولیدی (سازنده تجهیزات) ^[۸]	۱۱۹۸

ماخذ: [۱] و [۳] سازمان برنامه و بودجه (ساجات) (رتبه های ۴ و ۵ پیمانکاری در این گزارش مورد استناد قرار نگرفته است)؛ [۲] آمار شرکت های پیمانکاری در بخش توزیع در دسترس نمی باشد. [۴] سندیکای صنعت برق ایران؛ [۵] معاونت علم و فناوری ریاست جمهوری؛ [۶] توانیر؛ [۷] سندیکای شرکت های تولیدکننده برق؛ [۸] وزارت صنعت، معدن و تجارت

۲- وضعیت موجود زیرساخت های تولید، انتقال و توزیع برق

در سال ۱۳۹۹ ظرفیت واحدهای نیروگاهی کشور ۸۵۳۱۳ مگاوات بوده که نسبت به سال ۱۳۹۸ رشدی معادل ۲,۲ درصد داشته است. از این میزان ظرفیت نیروگاهی، ۷۱۳۳۱ مگاوات مربوط به نیروگاه های حرارتی بوده که به ترتیب سهم نیروگاهی بخاری ۱۹ درصد، گازی ۲۸ درصد، چرخه ترکیبی ۳۶ درصد و دیزلی ۱ درصد می باشد. همچنین ظرفیت نیروگاه های تجدیدپذیر (نیروگاه های برقابی و اتمی و تجدیدپذیر) برابر با ۱۳۹۸۲ مگاوات بوده که سهم نیروگاه های برق آبی ۱۴ درصد، اتمی و تجدیدپذیر ۲ درصد بوده است (جدول ۲).

جدول ۲- ظرفیت تولید برق کشور

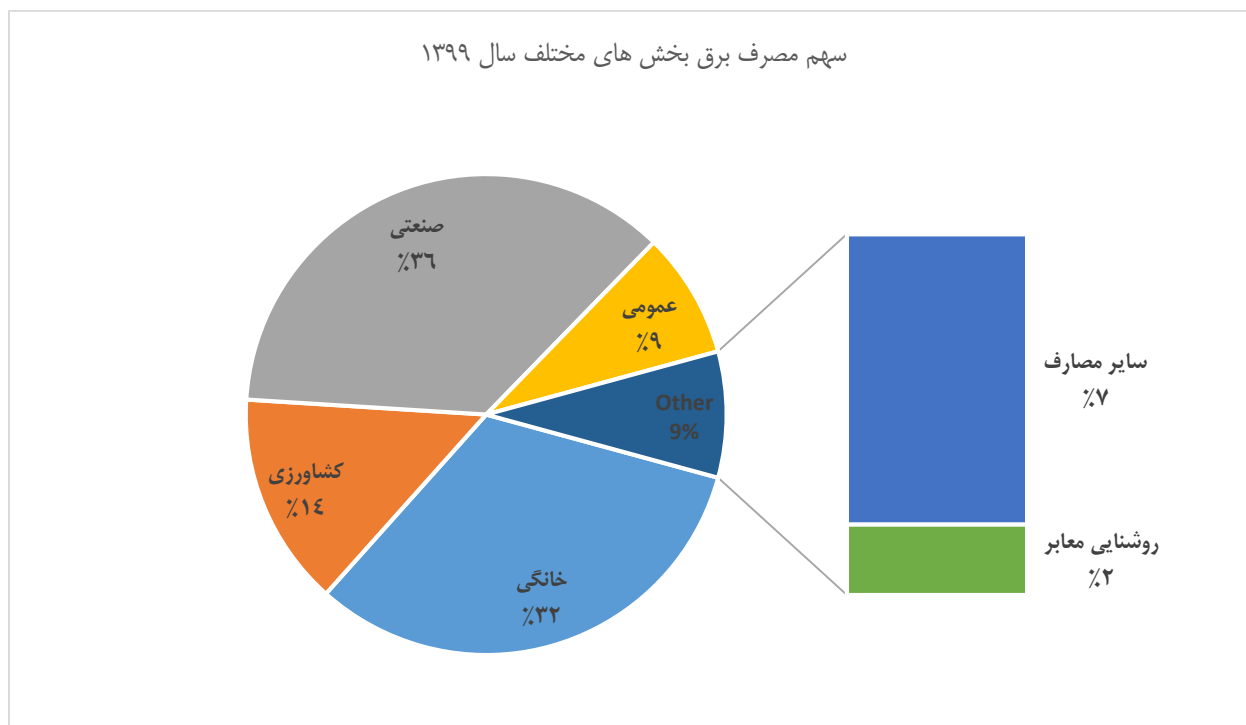
ظرفیت نیروگاهی کشور (مگاوات)	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	میزان رشد
نیروگاه های حرارتی	۶۶,۸۱۶	۶۹,۵۷۲	۷۱,۳۳۱	۲,۵٪
نیروگاه های تجدیدپذیر	۱۳,۶۵۲	۱۳,۹۰۷	۱۳,۹۸۲	۰,۵٪
مجموع	۸۰,۴۶۸	۸۳,۴۷۹	۸۵,۳۱۳	۲,۲٪

ماخذ: آمار تفصیلی صنعت برق ویژه مدیریت راهبردی سال ۱۳۹۹

بر اساس آمار وزارت نیرو، مجموع طول خطوط انتقال و فوق توزیع کشور در سال ۱۳۹۹ به میزان ۱۲۸ هزار کیلومتر مدار بوده است که نسبت به سال ۱۳۹۸ بطور متوسط ۰٫۸ درصد رشد داشته است. مجموع ظرفیت پست‌های انتقال و فوق نیز با ۳٫۸ درصد رشد نسبت به سال ۱۳۹۸ به ۳۸۳ هزارمگاوات آمپر افزایش یافته است. همچنین طول خطوط شبکه توزیع (فشار متوسط و ضعیف) با ۱ درصد رشد نسبت به سال ۱۳۹۸ در سال ۱۳۹۹ به ۸۲۷ هزار کیلومتر افزایش یافته و مجموع ظرفیت پست‌های توزیع نیز بالغ بر ۱۳۰ هزارمگاوات آمپر در سال ۱۳۹۹ می‌باشد. [ماخذ: آمار تفصیلی صنعت برق ویژه مدیریت راهبردی سال ۱۳۹۹]

۳- وضعیت تولید و مصرف برق

در سال ۱۳۹۹ بالغ بر ۳۴۳ میلیاردکیلووات ساعت برق تولید (ناویژه) شده است که نسبت به ۳۲۶ میلیارد کیلووات ساعت تولید شده در سال ۱۳۹۸ به میزان ۵٫۱ درصد رشد داشته‌است. از این میزان انرژی تولیدشده، سهم نیروگاه‌های تجدیدپذیر (برقابی و اتمی و تجدیدپذیر) ۸ درصد و سهم نیروگاه‌های حرارتی ۹۲ درصد بوده است. همچنین تعداد کل مشترکین برق در سال ۱۳۹۹ برابر ۳۷٫۶ میلیون واحد بوده که سهم مصرف بخش‌های صنعتی، خانگی و کشاورزی به ترتیب با ۳۶ درصد، ۳۲ درصد و ۱۴ درصد بوده است (شکل ۲). [ماخذ: آمار تفصیلی صنعت برق ویژه مدیریت راهبردی سال ۱۳۹۹]

[ماخذ: آمار تفصیلی صنعت برق ویژه مدیریت راهبردی سال ۱۳۹۹]

شکل ۲ - سهم بخش‌های مختلف مصرف برق در سال ۱۳۹۹

ب) راهکارهای تحقق شعار سال ۱۴۰۰ «تولید؛ پشتیبانی‌ها و مانع‌زدایی‌ها» در صنعت برق ایران

در ادامه این بخش مهم‌ترین راهکارهای پشتیبانی و مانع‌زدایی تولید در بخش صنعت برق در ۹ محور ارائه شده است.

۱) راهکارهای مانع‌زدایی از قراردادهای متوقف صنعت برق

تداوم تحریم‌های بین‌المللی و همچنین بروز شیوع کرونا در سال ۱۳۹۹ منجر شد اقتصاد کشور دچار نوساناتی گردد که عمدتاً خارج از کنترل عوامل اجرایی پروژه‌های عمرانی و توسعه ای کشور در بخش برق گردد به نحویکه هزینه‌های انجام پروژه‌ها با مبالغ پیمان و حتی تعدیل‌های متعارف ممکن نباشد در نتیجه تعداد زیادی از قراردادها بصورت نیمه تمام متوقف شده‌اند. از طرف دیگر قوانین حاکم بر نظام فنی و اجرایی کشور به گونه‌ای است که تمام زیان‌های ناشی این وضعیت را به سازندگان و پیمانکاران تحمیل می‌نماید و این قوانین نه تنها پشتیبان تولید محسوب نمی‌شود، بلکه موجب ورشکستگی و شرکت‌های تولیدی و پیمانکاری موجود خواهد شد. سندیکای صنعت برق ایران ضمن اعلام وضعیت بحرانی حوزه زنجیره تامین صنعت برق، موکداً درخواست می‌نماید بمنظور جلوگیری از زیان‌های مضاعف به کشور و مردم، راهکارهای ذیل برای مانع‌زدایی از قراردادهای متوقف صنعت برق اجرا شود:

جدول ۳ - راهکارهای مانع‌زدایی از قراردادهای متوقف صنعت برق

دستگاه مسئول	راهکار
وزارت نیرو و نهادهای نظارتی	الف) «کارگروه ویژه» با اختیارات کامل و با حضور نمایندگان وزارت نیرو شرکت مادر تخصصی توانیر، نهادهای نظارتی (سازمان بازرسی و دیوان محاسبات)، معاونت قضایی دادستانی کل کشور و دبیرخانه ستاد اجرای سیاست‌های اقتصاد مقاومتی قوه قضاییه، تشکل اقتصادی و تخصصی مربوطه و طرفین قرارداد بمنظور تعیین تکلیف قراردادهای متوقف و صدور احکام لازم‌الاجرا تشکیل گردد.
شرکت توانیر	ب) قراردادهای متوقف با توجه به اهمیت، مبلغ و میزان پیشرفت پروژه‌ها، غربالگری شده و قراردادهای حیاتی (اولویت‌دار) و قراردادهای غیرحیاتی (خارج از اولویت) شناسایی شوند.
شرکت توانیر و شرکت‌های تابعه	ت) خاتمه قراردادهای خارج از اولویت با توجه به محدودیت‌های نقدینگی و میزان تحقق آن در دستور کار دستگاه‌های اجرایی قرار گیرد.

دستگاه مسئول	راهکار
شرکت توانیر	ث) مانده تعهدات قراردادهایی که تاریخ ابلاغ آنها قبل از جهش‌های ارزی سال ۱۳۹۶ بوده است بررسی و مبلغ قرارداد بر مبنای تغییر نرخ دلار نسبت به ابلاغ قرارداد، به‌روزرسانی شوند.
سازمان برنامه و بودجه (هیئت وزیران)	ج) به‌روزرسانی تبصره ۸۰ قانون بودجه سال ۱۳۵۶ با هدف جبران ضرر و زیان تولیدکنندگان کالا (سازندگان) و تولیدکنندگان خدمات (پیمانکاران) طی همکاری مجلس با دولت

۲) راهکارهای مانع‌زدایی از نظام حقوقی و قراردادی صنعت برق و الزام دستگاه‌های اجرایی (شرکت‌های کارفرمایی دولتی و تابعه) به اجرای قرارداد تیپ

نظام حقوقی و قراردادی حاکم بر نظام فنی و اجرایی کشور بویژه در صنعت برق به نحوی تدوین شده‌است که تمامی مخاطرات غیرتجاری که در کنترل فعالان اقتصادی نیست را به‌طور یک‌جانبه به پیمانکاران و تولیدکنندگان تجهیزات طرف قرارداد با شرکت‌های تابعه وزارت نیرو و شرکت توانیر تحمیل می‌شود. این در حالی است که برای تاخیر در انجام تعهدات کارفرمایان (به ویژه پرداخت مطالبات بخش خصوصی) هیچ‌گونه خسارتی در نظر گرفته نمی‌شود. این وضعیت باعث می‌شود سرمایه‌گذاران تمایلی به توسعه کسب و کارهای تولیدی و خدماتی در این صنعت نداشته باشند. آمارهای کارگاه‌های صنعتی کشور که توسط مرکز امار ایران منتشر می‌شود نشان می‌دهد روند سرمایه‌گذاری در این صنعت نزولی بوده و تعداد واحدهای تولید کاهش یافته است. برآوردهای سندیکای صنعت برق ایران نیز بیانگر سیر نزولی سرمایه‌گذاری در این صنعت و خروج سرمایه‌ها از این صنعت می‌باشد.

سندیکای صنعت برق ایران با طرح این مسئله از حدود یک دهه گذشته بارها توجه مدیران و سیاست‌گذاران کشور را به این موضوع جلب نموده و مکاتبات متعددی با وزارت نیرو داشته است و علی‌رغم آنکه مدیران ارشد دستگاه‌های اجرایی کشور به اهمیت این موضوع اذعان داشته‌اند و اقداماتی در جهت این موضوع به اجرا درآمده است ولیکن مسئله بدلائل مختلفی به سرانجام مناسبی نرسیده و تغییری در آن ایجاد نشده است. بنابراین یکی از گام‌های اساسی برای مانع‌زدایی از بخش صنعت برق کشور اصلاح چهارچوب قراردادی بین دستگاه‌های اجرایی و بخش خصوصی و الزام کارفرمایان دولتی (شرکت‌های تابعه و زیرمجموعه وزارت نیرو) به اجرای «قرارداد تیپ» می‌باشد؛ با ایجاد وحدت رویه و اصلاح روابط بین کارفرمایان دولتی و بخش خصوصی، شرایط تعدیل و ریسک‌ها در قراردادها پیش‌بینی می‌شود و این ریسک‌ها به نسبت منصفانه‌ای بین طرفین تسهیم می‌شود.

جدول ۴ - راهکارهای مانع‌زدایی از نظام حقوقی و قراردادی صنعت برق و الزام دستگاه‌های اجرایی (شرکت‌های کارفرمایی دولتی و تابعه) به اجرای قرارداد تیپ

دستگاه مسئول	راهکار
شرکت توانیر با همکاری سندیکای صنعت برق	الف) اصلاح شرایط عمومی و خصوصی قراردادهای خرید، پیمانکاری و مشاوره به عنوان قرارداد تیپ صنعت برق
وزارت نیرو و شرکت توانیر	ب) الزام به اجرا و تبعیت از قرارداد تیپ در مناقصات حوزه صنعت برق

۳) راهکارهای پشتیبانی از بخش تولید صنعت احداث (پشتیبانی از پیمانکاران و مشاوران خدمات مهندسی)

در حال حاضر پیمانکاران و مشاوران به عنوان بنگاه‌های اقتصادی تولیدکننده/ارائه‌کننده خدمات مهندسی صنعت برق، متولی مشخصی در بین وزارتخانه‌های دولت ندارند و عملاً مشمول قوانین حمایتی تولید داخل نمی‌شوند. این در حالی است که حدود یک سوم از اشتغال ۱۵۲ هزار نفری بخش صنعت برق متعلق به پیمانکاران و مشاوران ساخت تاسیسات برقی می‌باشد و دانش فنی و نیروی کار سهم اصلی در ایجاد ارزش افزوده این بنگاه‌ها را دارد. متأسفانه در وزارت نیرو و وزارت صنعت، معدن و تجارت کشور، که دو نهاد اصلی مرتبط با فعالیت اقتصادی این بخش می‌باشند، برای سازماندهی بخش پیمانکاران و مشاوران و پیگیری چالش‌ها و رفع موانع آنها، ساختار قانونی پیش‌بینی نشده است و در دستورالعمل‌ها و شیوه‌های حمایتی، این بخش اقتصادی کمتر مورد توجه قرار می‌گیرد. به علاوه با وجود اینکه سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی گاهاً به عنوان متولی بخش پیمانکاری کشور معرفی می‌شود، اما در تاریخچه اقدامات این سازمان تا امروز فعالیتی مبنی بر حمایت و پشتیبانی از حوزه پیمانکاری و رفع موانع این بخش دیده نمی‌شود، در واقع سازمان برنامه و بودجه بیشتر روی نیازهای کارفرمایان دولتی تأکید دارد و ماموریت خود را حمایت از پیمانکاران نمی‌داند. لذا پیشنهاد می‌شود:

جدول ۵ - راهکارهای پشتیبانی از بخش تولید صنعت احداث (پیمانکاران و مشاوران خدمات مهندسی)

دستگاه مسئول	راهکار
وزارت صنعت، معدن، و تجارت و سازمان برنامه و بودجه	الف) ایجاد دفتر صنعت احداث در وزارت صنعت، معدن و تجارت به عنوان متولی فعالیت‌های اقتصادی پیمانکاران و مشاوران
وزارت صنعت، معدن و تجارت	ب) مشمول نمودن شرکت‌های پیمانکاری و مشاوره به عنوان واحدهای فعال صنعت احداث در آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های حمایتی از تولید داخل

۴) راهکارهای مانع‌زدایی از ورود محصولات دانش‌بنیان و فناورانه ساخت داخل به بازار صنعت برق

صنعت برق بدلیل پیچیدگی‌های فناورانه، با مجموعه‌ای از الزامات فنی و استانداردهای مختلف مهندسی مواجه‌اند که در موارد متعددی بدلیل مشابه‌سازی با استانداردهای کشورهای توسعه‌یافته و محدودیت‌های زیرساختی آزمایشگاه‌های مرجع، امکان کسب این استانداردها برای بسیاری از محصولات فناورانه با هزینه بالا و ریسک‌های زیاد مواجه است که عملاً موجب شده است از ظرفیت‌های شرکت‌های دانش بنیان برای تامین تجهیزات این صنعت استفاده نشود. برای همین ضروری است ستاد تسهیل موانع تولید، رعایت قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی داخلی را برای تمامی دستگاه‌های اجرایی و شرکت‌های تابعه دولت الزامی شود و همچنین از طریق استعلام از تشکل‌های تخصصی ملی و سراسری در جهت رفع موانع غیرضروری ورود به بازار محصولات دانش‌بنیان اقدام شود. در جدول زیر مهم‌ترین راهکارهای پشتیبانی و مانع‌زدایی از دانش بنیان‌های صنعت برق ارائه شده است:

جدول ۶ - راهکارهای پشتیبانی و مانع‌زدایی از دانش‌بنیان‌های صنعت برق

دستگاه مسؤل	راهکار
وزارت صنعت، معدن و تجارت با همکاری وزارت نیرو و معاونت علم و فناوری	الف) تشکیل کارگروه مانع‌زدایی از ورود به بازار محصولات دانش‌بنیان در صنعت برق جهت شناسایی موانع ورود به بازار محصولات در بخش نیرو
وزارت نیرو معاونت علم و فناوری	ب) اصلاح مقررات فنی جهت تسهیل ورود محصولات دانش‌بنیان به صنعت برق ت) ارائه تسهیلات و حمایت مالی برای انجام آزمون‌های استاندارد محصولات دانش‌بنیان

۵) راهکارهای پشتیبانی و مانع‌زدایی از تامین مواد اولیه و تجهیزات مورد نیاز واحدهای تولیدی

در حال حاضر عدم هماهنگی بانک مرکزی و وزارت صنعت، معدن و تجارت و تغییر در فرآیند تخصیص ارز و رفع تعهدات ارزی، طی ابلاغیه‌های ناگهانی بانک مرکزی و بدون تعیین تکلیف سفارشات در جریان، مشکلات عدیده‌ای را برای تولیدکنندگان به وجود آورده است. از آنجاکه بخشی از مواد اولیه و ماشین‌آلات صنایع کشور وارداتی بوده و ضوابط مربوط به تأمین و تخصیص ارز آن نیز توسط بانک مرکزی تعیین می‌گردد، لازم است در این خصوص هماهنگی‌های فی‌مابین بانک مرکزی و وزارت صمت ایجاد گردد. از سوی دیگر سازندگان تجهیزات برقی به عنوان صنایع پایین‌دستی، بیش از ۷۰ درصد سهم بازار برخی محصولات فلزی کشور را تشکیل می‌دهند در عین حال سهم این مواد اولیه در زنجیره تولید، قیمت تمام شده و جریان نقدینگی این صنایع بسیار بالا می‌باشد. بنابراین هر نوع تغییر در سیاست‌های عرضه مواد اولیه، بقای این

بنگاه‌های اقتصادی را به شدت تاثیر قرار می‌دهد. همچنین بدلیل پیچیدگی‌های فناوریانه، نیاز به کالاهای واسطه برای بخش‌های زیادی از پروژه‌های صنعت برق وجود دارد که در داخل تامین نمی‌گردد (مانند رله‌های حفاظتی و ...) که ضروری است مکانیزم‌های واردات تسهیل گردد. در این رابطه اجرای راهکارهای زیر برای پشتیبانی و مانع‌زدایی از تامین مواد خام صنایع تولیدی پیشنهاد می‌گردد:

جدول ۷ - راهکارهای پشتیبانی و مانع‌زدایی از تامین مواد اولیه و تجهیزات مورد نیاز واحدهای تولیدی

دستگاه مسئول	راهکار
وزارت صنعت، معدن و تجارت	الف) کارگروه تنظیم بازار وزارت صنعت، معدن و تجارت با حضور نمایندگان تشکل‌های صنایع تکمیلی و پایین دستی و بالادستی، بر عرضه و تقاضای این فلزات نظارت بیشتری نماید و با استعلام از تشکل‌های بخش خصوصی فرایندهای تامین مواد اولیه را برای واحدهای تولیدی تسهیل نماید.
وزارت صنعت، معدن و تجارت و شرکت‌های وابسته	ب) حمایت از تاب‌آوری صنایع پایین دستی از طریق اعتباری کردن فروش مواد اولیه مورد نیاز صنعت که از طریق صنایع بالادستی کشور تامین می‌شود.
وزارت صنعت، معدن و تجارت و شرکت‌های وابسته	ت) زمان مورد نیاز جهت تحویل مواد اولیه از صنایع بالادستی به صنایع تکمیلی و پایین دستی تعیین و به کلیه فعالان صنایع مرتبط اعلام گردد و صنایع بالادستی موظف شوند برنامه زمان‌بندی مربوطه را رعایت نموده و در صورت لزوم با اولویت قراردادن تامین نیاز داخل، در سیاست‌های صادراتی خود تجدید نظر نمایند
وزارت امور اقتصادی و دارایی با همکاری وزارت صنعت، معدن و تجارت	ث) آیین‌نامه‌ای جهت استفاده از مشوق‌های مالیاتی برای آن‌دسته از صنایع بالادستی که اقدام به فروش محصولات خود به صنایع پایین دستی می‌کنند، تدوین و با این اقدام، صادرات صنایع تکمیلی که از ارزش افزوده بیشتری نیز برخوردار است حمایت شود
وزارت صنعت، معدن و تجارت و شرکت‌های وابسته	ج) با توجه به جهش‌های ارزی متعدد از سال ۱۳۹۷ تا سال ۱۳۹۹ و عدم اصلاح سقف مانده تسهیلات سرمایه در گردش اعطایی به واحدهای تولیدی، این سقف به میزان ۲۰۰ درصد فروش سال گذشته و یا معادل ۸۰ درصد مبلغ ارزی میزان فروش سال قبل (در صورت جهش نرخ ارز) افزایش یابد
سازمان گمرک	ح) مانع‌زدایی از امور گمرکی و تسهیل در ترخیص کالاهای مورد نیاز صنعت از طریق افزایش تعامل و هماهنگی‌های بین بخشی (سامانه تجارت و سیستم بانکی)

۶) راهکارهای پشتیبانی از حفظ نقدینگی و توان مالی واحدهای تولیدی

با توجه به اینکه بسیاری از کالاها و خدمات به‌ویژه در صنایع زیرساختی مانند صنعت برق و انرژی، انحصاراً توسط دولت خریداری می‌شوند که در پرداخت بدهی‌های خود تابع زمان‌بندی‌های منظم نیست و با توجه به اینکه بسیاری از شرکت‌های تابعه دولت که در جریان خصوصی‌سازی به شرکت‌های خصوصی تابع قانون تجارت شده‌اند که عموماً زیان‌ده بوده و مطابق با ضوابط بانک مرکزی، امکان دریافت تسهیلات بانکی را ندارند، جریان مالی صنعت برق برای بخش خصوصی بسیار هزینه‌بر و پرمسک بوده و عملاً امکان برنامه‌ریزی را از فعالان اقتصادی این بخش گرفته است. همچنین در حال حاضر ضمانتنامه‌های بانکی و گشایش اعتبار اسنادی ریالی وقتی یکطرف قرارداد دستگاه اجرایی یا دولتی باشد، صادر می‌گردد، لیکن صدور ضمانتنامه بانکی به نفع شرکت‌های بخش خصوصی و همچنین امکان گشایش اعتبار اسنادی ریالی فی‌مابین شرکت‌های خصوصی سهولت در مراودات اقتصادی و جهش تولید را به همراه خواهد داشت. لذا پیشنهاد می‌گردد راهکارهای زیر جهت جلوگیری از تاخیر و دیرکرد پرداخت مطالبات بخش خصوصی از طریق گشایش اعتبار اسنادی کارفرمایان دولتی الزامی و تسهیل گردد:

جدول ۸ - راهکارهای پشتیبانی از حفظ نقدینگی و توان مالی واحدهای تولیدی

دستگاه مسئول	راهکار
بانک مرکزی و وزارت اقتصاد	الف) زیرساخت‌های لازم برای گشایش اعتبار اسنادی ریالی نزد بانک‌ها توسط خریداران و کارفرمایان فراهم گردد و فرایند گشایش اعتبار اسنادی ریالی تسهیل گردد
سازمان برنامه و بودجه و وزارت نیرو	ب) شرکت‌های دولتی و تابعه وزارت نیرو ملزم به گشایش اعتبار اسنادی برای کلیه طرح‌های سرمایه‌گذاری و مناقصات خود شوند
بانک مرکزی و وزارت اقتصاد	ت) امکان گشایش اعتبار اسنادی ریالی فی‌مابین شرکت‌های خصوصی و تسهیل صدور ضمانت‌نامه بانکی به نفع شرکت‌های بخش خصوصی
وزارت نیرو و شرکت‌های تابعه	ث) پرداخت دیون کارفرمایان دولتی به بخش خصوصی صنعت برق در طرح‌های عمرانی و توسعه‌ای و الزام به پرداخت خسارت تاخیر در تادیه در صورت عدم پرداخت مطابق شرایط قرارداد

۷) راهکارهای پشتیبانی و مانع‌زدایی از تامین مالی و سرمایه‌گذاری طرح‌های صنعت برق

از آنجا که پروژه‌های زیرساختی و توسعه‌ای صنعت برق، نیازمند سرمایه‌گذاری و تامین مالی با حجم‌های بالا می‌باشد، بدون حمایت دولت و نهادهای مالی کشور امکان جذب منابع مالی برای این صنعت وجود نخواهد داشت. لذا ضروری است که از طریق ایجاد «ساز و کارهای حمایتی» و «پوشش ریسک نوسانات اقتصادی»، منابع مالی مورد نیاز به سوی این پروژه‌ها که عموماً دیربازده و طولانی‌مدت هستند، هدایت گردد. همچنین طبق بند پ ماده ۴۶ برنامه ششم توسعه، سهم بخش صنعت و معدن از تسهیلات بانکی معادل ۴۰ درصد هدف‌گذاری شده‌است. لیکن از آنجا که بخش صنعت و معدن نسبت به سایر بخش‌ها از جذابیت کمتری نزد بانک‌های عامل برخوردار است (ریسک بالاتر، دوره بازدهی طولانی‌تر و سوددهی کمتر) لازم است برای تامین سود مورد انتظار بانک‌ها و پوشش ریسک آن‌ها چاره‌اندیشی شود. در سال‌های اخیر به‌ویژه از سال ۱۳۹۶ تاکنون بانک مرکزی تجربه مثبتی در خصوص توزیع تسهیلات نداشته‌است. در این رابطه راهکارهای زیر برای پشتیبانی و مانع‌زدایی از تامین مالی و سرمایه‌گذاری در صنعت برق پیشنهاد می‌گردد:

جدول ۹ - راهکارهای پشتیبانی و مانع‌زدایی از تامین مالی و سرمایه‌گذاری

دستگاه مسؤل	راهکار
سازمان برنامه و بودجه و وزارت اقتصاد	الف) افزایش ظرفیت‌های مالی سرمایه‌گذاری در صنعت برق از طریق «استفاده از منابع مالی صندوق توسعه ملی»، «انتشار اوراق مشارکت دولتی»، «تشکیل صندوق‌های ارزی»، و «مولد سازی دارایی‌های راکد دولتی» و «اجرای شدن آیین نامه اجرایی ماده (۱۲) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور با اعتبار مناسب»
بانک مرکزی و وزارت صنعت، معدن و تجارت	ب) اصلاح فرایندها و مقررات اعتبارسنجی و تسهیل شرایط ارائه تضامین دریافت تسهیلات

۸) جبران اثرات مالی و زمانی ناشی از استمرار شیوع ویروس کرونا

با توجه به شروع موج چهارم شیوع ویروس کرونا و به مقرراتی که ستاد مبارزه با کرونا وضع نموده و واحدهای تولیدی و خدماتی ملزم به رعایت هستند (نظیر منع تردد و کاهش تعداد کارکنان) مقتضی است اثرات مالی و زمانی این اپیدمی بر قراردادهای جاری از زمستان سال ۱۳۹۸ تا پایان دوران کرونا محاسبه و برای بخش خصوصی طرف قرارداد اعمال گردد و از هرگونه ابزارهای مالی بر تحت فشار قراردادن پیمانکاران و اعمال جرایمه تاخیرات ناشی از مقررات عمومی کشور، اکیدا اجتناب نمایند.

۹) راهکارهای مانع‌زدایی امور مالیاتی و بیمه تامین اجتماعی

بنگاه‌های اقتصادی بخش صنعت برق بدلیل آنکه عمده خریداران آنها دولتی می‌باشند، دارای بیشترین شفافیت مالی بوده و در عین حال به دلیل عدم انضباط مالی کارفرمایان دولتی در پرداخت دیون خود به بخش خصوصی، در اجرای مقررات مالیاتی و بیمه‌ای کشور مانند مالیات ارزش افزوده و بیمه کارکنان، با مشکلات زیادی مواجه می‌شوند. در این راستا ضروری است ستاد تسهیل موانع تولید، مقررات مالیاتی و بیمه‌ای حاکم بر پیمانکاران و تامین‌کنندگان بخش دولتی را متناسب با پرداخت‌های دولتی اصلاح نماید و از فشار مالی به بخش خصوصی که با بیشترین شفافیت مالی اداره می‌شود اما بدلیل عدم پرداخت‌های دولتی در تنگنای مالی قرارداد، از سوی سازمان امور مالیاتی و سازمان تامین اجتماعی بابت درآمدهایی که هنوز محقق نشده‌اند، اجتناب نماید. در این راستا موارد ذیل پیشنهاد می‌گردد:

جدول ۱۰ - راهکارهای پشتیبانی و مانع‌زدایی از امور مالیاتی و بیمه تامین اجتماعی

دستگاه مسئول	راهکار
وزارت اقتصاد و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی	الف) کارگروهی با اختیارات در سطح فربخشی که احکام آن برای این سازمان‌ها لازم الاجرا می‌باشد، تشکیل گردد و به اعتراضات و موارد سوء رفتار سازمان امور مالیاتی و تامین اجتماعی رسیدگی نماید.
وزارت اقتصاد و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی	ب) اصلاح مقررات مالیات ستانی و حق بیمه تامین اجتماعی متناسب با میزان پرداخت‌های کارفرمایان دولتی و جلوگیری از جریمه کرد بخش خصوصی بدلیل عدم اجرای تعهدات کارفرمایان دولتی
وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی	ت) تسریع در اجرای بخشنامه تنقیح و تلخیص بیمه مقاطعه‌کاری ابلاغی ۱۳۹۹/۱۲/۲۰ تامین اجتماعی
وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی	ث) استانداردسازی محاسبه حق بیمه قراردادهای PC و EPC و جلوگیری از اعمال تفسیرهای متفاوت در شعب ۶۰۰ گانه سراسر کشور سازمان تامین اجتماعی بر مبنای جدول ذیل

جدول ۱۱ - جدول محاسبه حق بیمه

موضوع	ماخذ بیمه	سهم قیمت مربوطه و تفکیک شده قرارداد برای محاسبه حق بیمه
حمل	۷٪ (هفت درصد)	۱۰۰٪ (صد درصد)
تامین تجهیزات و کالا	۱۵٪ (پانزده درصد)	۸٪ (هشت درصد)
طراحی	۱۵٪ (پانزده درصد)	۱۰۰٪ (صد درصد)
نصب و تست و راه اندازی	جهت مکانیکی ۷٪ (هفت درصد) و جهت کارهای دستی مکانیکی	نسبت به تقسیم کارهای دستی مکانیکی
	دستی ماخذ ۱۵٪ (پانزده درصد)	وفق نامه واگذارنده کار
کارهای ساختمانی (اجرا و مصالح)	۷٪ (هفت درصد)	۱۰۰٪ (صد درصد)

۱۰ راهکارهای پشتیبانی از صادرات و بازاریابی بین‌المللی

صنعت برق بویژه سازندگان، پیمانکاران و مشاوران این بخش دارای ظرفیت بالایی برای صادرات به کشورهای منطقه و متحدان تجاری ایران می‌باشد. کسب رتبه یک صادرات خدمات فنی و مهندسی کشور از جمله دستاوردهای این صنعت است که در سال‌های اخیر به شدت افت کرده است. با توجه به اینکه مدل کسب و کار این بخش B2G است ضروری است که دولت برای بازاریابی و توسعه صادرات بخش برق کشور اهتمام بیشتری بورزد. اقداماتی از قبیل «دسترسی به موقع به اطلاعات و پشتیبانی اطلاعاتی از طریق ایجاد سامانه‌های اطلاعات بازار و قوانین حاکم و انتشار آمار تفصیلی صادرات و واردات کشور»، «تسهیل سیاست‌های انتقال ارز برای صادر کنندگان خدمات فنی و مهندسی»، «توسعه و تقویت ظرفیت صندوق‌های توسعه صادرات جهت ارائه خدمات مالی مورد نیاز بین‌المللی مانند صدور ضمانت‌نامه‌های ارزی برای صادر کنندگان و پوشش ریسک صادرات»، «توسعه ظرفیت‌های دیپلماسی تجاری با نقش‌آفرینی تشکل‌های تخصصی و اتاق‌های بازرگانی» در اولویت قرار گیرد.

جدول ۱۲ - راهکارهای پشتیبانی از صادرات و بازاریابی بین‌المللی

دستگاه مسئول	راهکار
سازمان توسعه تجارت و گمرک ایران	الف) دسترسی به‌موقع به اطلاعات و پشتیبانی اطلاعاتی از طریق ایجاد سامانه‌های اطلاعات بازار و قوانین حاکم و انتشار آمار تفصیلی صادرات و واردات کشور
وزارت صنعت، معدن و تجارت و بانک مرکزی	ب) تسهیل سیاست‌های انتقال ارز برای صادرکنندگان خدمات فنی و مهندسی
وزارت صنعت، معدن و تجارت	ت) توسعه و تقویت ظرفیت صندوق‌های توسعه صادرات جهت ارائه خدمات مالی مورد نیاز بین‌المللی مانند صدور ضمانت‌نامه‌های ارزی برای صادرکنندگان و پوشش ریسک صادرات
وزارت خارجه و اتاق بازرگانی	ث) توسعه ظرفیت‌های دیپلماسی تجاری با نقش‌آفرینی تشکل‌های تخصصی و اتاق‌های بازرگانی

ج) جمع‌بندی

در این گزارش مهم‌ترین راهکارهای پشتیبانی و مانع‌زدایی از تولید در بخش صنعت برق در ۱۰ محور اصلی ارائه شده است. تحقق این راهکارها نیازمند اصلاح برخی سیاست‌ها، مقررات و رویه‌های حاکم بر فعالیت واحدهای تولیدی، پیمانکاری و مشاوره‌های صنعت برق توسط هر یک در دستگاه‌های دولتی مرتبط با این صنعت اعم از سازمان برنامه و بودجه، وزارت نیرو، وزارت امور اقتصادی و دارایی، وزارت صنعت، معدن و تجارت، وزارت تعاون، کار و رفاه امور اجتماعی و بانک مرکزی می‌باشد که علی‌رغم اعلام این چالش‌ها در مکاتبات و گزارش‌های قبلی توسط این سندیکا و سایر نهادهای بخش خصوصی متأسفانه تا کنون اقدامی برای رفع آن صورت نپذیرفته است. امید است با تأکیدی که مقام معظم رهبری برای پشتیبانی از تولید، با نام‌گذاری سال ۱۴۰۰ فرموده‌اند، گام‌های موثری برداشته شود. سندیکای صنعت برق ایران به عنوان تشکل ملی و سراسری حوزه برق آمادگی دارد، در جهت تحقق هر یک از راهکارهای پیشنهادی در این گزارش، با مسئولین و متولیان امور همکاری نموده و ضمن پایش محیط کسب و کار این صنعت، دستاوردها و تغییراتی که در این زمینه به اجرا در می‌آید به عرصه عمومی کشور گزارش نماید.